

lück ten onseker ende twiifelachtighen loon beho-
ren / ende den voorzichtigghen Praedtsman / sal de
bzucht van sijn raedt bekomen.

Van de uytkiepinghe der drooghen,
ofte simpele medicamenten , ende door
welcke teecken enen de vervalschinghe der
selve onderkendt worden,

Ghelijcker-wijs ons Moeder de nature heeft be-
geert / soo wel in de gebierten / als in de geslach-
ten der ghewassen / in de planten / ende die in de aerde
voortghebrocht worden / het eene uytneemender soude
wesen / als het ander op dat de veelheydt der saken /
aen elckanderen ghelijck / de doorden verstaen niet en
soude verwerren ; ende op dat 'er aldus eenigh tus-
schenheydt soude wesen / tusschen het kranch / ende
het sterck / tusschen het dun / ende grof / tusschen het
hart / ende sacht / tusschen het edel ende onedel / tus-
schen het schadelijck / ende niet schadelijck : waer
door elck bysonderlijck door sijn weerde soude geacht
worden / daerom heeft sy door een wijse raedt / alder-
lepe medicamenten / sommige tecken en ingedrukt /
waer door haer - lieden goedtheydt soude kennelijck
worden / de kracht gheweerdeert / de substantie uyt-
gekooften / want door de verkiepinge wordt het quaet
van het goet afghesondert / het verstorven / van het
seughdigh / ende het verbaescht / van het waerach-
tigh ; ende dit is aen alle Apothekers soo noodsaek-
lijck / dat soo verre hy hier in niet ghe-ouffent en is /
ende voorzichtig / hy en sal sijn selven niet alleen
niet quade Drooghen bedroogen binden / maer hy sal
oock de Doctours / de ghehoopte bzucht ontneemen /
ende van de noodlijcke werckinge der selve betoob-
en

40 Van de uytkieſinghe der drooghen, &c.
Ja oock de krancke dooz deſe ſaame (al en ſchuytke
geen bedroggh onder) ſchade doen/ maer ſoo daer be-
droggh mede ſpeelt/ worden periculeuſelijck bedro-
gghen / want niet alle begde de manieren ſal hy moe-
ten onderſtaen/ de perijckelen des gheſontheijts ende
des lebens.

Maer men moet weten / dat de verkieſinghe van
peder byſonder medicament / om de verſchepden-
heyt van peders conditie/ moet uyt verſchepden ooz-
ſprongen genomen worden; want ſommige worden
dooz de ſnake onderkent/ andere dooz de ſwaerheyt
oſte lichthigheyt vooz goet gehouden/ ſommige beſha-
gghen dooz het couleur / andere dooz de reucke vele
wozdender gepreſen/ dooz de plaetſen daer ſy waſſen;
welcker exempelen wy ſullen voozt- bzingen / tot der
Apoſtekeren goedt behagghen.

Abſinthium, dat is Allen, wort dat van Ponten
berſocht / het welke waſcht in Capadocien / op den
bergh Caurus / het welck het krachtrijgſte van alle
wozt gehouden / dooz dien dat in het ſelue behaluen
de bitterheyt/ eene aſtringerende dat is/ weerdij-
bende kracht bygehoeght is/ ende een ſoete ende aro-
maticke reucke. Siet Dioſcorid. lib. 3. cap. 23. Dooz
dien onſen Wſem deſe aſtringerende kracht niet en
heeft / doen ſeer wel die by de olie van Wſem / roode
rooſen / oſte olie van rooſen byboegghen.

Acacia, ſoeckt uyt die ſuyber is/ de ſwarre uyt rijp
zaedt bereydt/ maer de roſte uyt groen zaedt/ ſy heb-
ben alle beyde een aengename reuck / van de welke
Dioſcorid. lib. 1. cap. 115. Deſe wortd verbaſſcht
niet het vleech van ſee- puzpen/ maer het bedroggh
is weynigh te achten / aengheſien ſy de ſelue kracht
hebben.

Agallochum, oſte lignum aloes, waſt in Ooſt- In-
dien / en Chochinchina / daer haer veel weede
beſten en Cygers onderhouden / daerom en wortd
uſt

Het sonder perijckel des lebens van daer niet gehaelt ende om dat men in boozleden tijden wepnigh vout/ meynen de onderlinghen / dat het maer in't Paradijs en wies/ ende noemden sy dat Paradijs-houdt. Het alderbeste rieckt seer toel / is swaer in gewicht/ dicke swartachtigh / met graeuwe pieckskens verschapden / vast in een ghebonden/ ende sappigh/ het welcke ontfeken zijnde/ niet licht en brant/ ende het sweert veel olicachtigh bochtighheit uyt : wordt verworpen / het welcke licht is/ met wormen doorstecken / witachtigh/ ende dat haest ontfteekt/ ende het selve breekende poeper van hem werpt. Het wordt onder andere teekenen van 't Aspalachum verschapden / dat dit terstont in blainne gheraecht / ende in asschen bergaet : maer het Agallochum op het vier ghelept zijnde / smilt als herst.

Agaricus, heeft sijn naem van Agaria, een landtschap van Sarmatia / het alderwitsste is het beste / 't welcke lichtst is / ende het wijbeken / ydel/ breek-saem/ eerstmael in den mont soet / daer naer bitter/ wordt van den Ceder / ofte Cercken-boom afgesneden; het swaer/swartachtigh/ende dooz-eten/wordt verworpen/ende't gene onder aen den tronck is aen ghewassen.

Hier voortijts wiert de beste uyt Sarmatien dooz Syrien ende uyt Galatien/in Asien/ ende uyt Celi-cien/ te Alexandria/ ende van daer te Venetien ghebrocht/als nu de bergghen van Trenten/het Delphi-naet van Brancrijk/ende Syrien/sepden de selve oberbloedelijck. Wordt seer licht onderkent / van de Campernoellen van ander recksdragende boomen/ als men allene maer oogherck neemt op het rouleur/ende ghewichte/ want dese en zijn maer van een houtachtighe materie / hardt ghestolt ende swart / meer bequaem tot boncken van vper-slagghen / ende soets / dan tot de medecijne dienende.

Aloc

42. Van de uyt kiefinghe-der drooghen, &c.

Aloe naec Dioscorides lib. 3. cap. 22. moet sijt-
 van goede reucke / oprecht / in welck geen bedroggh is
 kilaer / sonder steenkens / roes van berwe / bzeck-
 saem / ende gelijck een leber in een ghedrongen / lich-
 telijck smiltende / ende van uytneemende bitterhepdt.
 De swarte wordt berworpen / ende raep om bzecken
 wort veruulicht met Acacia, ofte met de buyghigheyt
 door afwassinghe van de selbe asgheschepden / ende
 wech-gheworpen / met zee-water en saffraen / ofte
 dock met gomine ghemenghelt / maer het bedroggh
 wort door de reucke ende bitterheyt der smaecte ach-
 tethaect. Daer worden dyp geslachten van Aloe tot
 ons gebracht / een onsupbere / ende als een grontsoy
 van den Aloe van de paerde - meesters / ende myn-
 drijbers bekent / Caballina ghenoemt / dat is / Daer-
 de-aloe. De tweede is supberder en edelder / ghelijck
 een leber gestolt / ende daer van wort sy Hepatica ge-
 noemt : De derde is de alderbeste Soccotrina ghe-
 naemt / om dat sy van het eplandt Soccotora
 komt.

Ambra, ofte / Ambarum, 't welck sommighe mey-
 nen dat het 't jaedt is van den wal-bisch / andere
 den dreck der selbe / niet wegnige meynen dat het een
 sponsachtighe aerde is / van de eplanden afgeruckt /
 daer de waerachtige Amber wast / het schijnt ons te
 wesen een seker ghesachte van bitumen / ofte peck /
 uyt de diepste fonteynen der zee / door de kracht der
 tempeest / winden en baren op den oever der zee uyt-
 geworpen / het welcke in de locht komende / wort als
 Amber / terfont hart. Door het beste wort ghehou-
 den het welrickeuste / licht / sonder buyghighepdt /
 graen van berwe / sountwijlen met granwe / sountwij-
 len met witte aderkens / en roesachtige tceckenkens /
 ghelijckende van berwe / het saffraen onderschepden.
 Het swart ende wit Amber / wordt misacht / en bobē
 dien / het welck met vogels beekkens / in het welck
 he

Van de uytkiefinghe der drooghen, &c. 43
ke sy waerschyndelijck in nest maken / ofte met zee-
schelpkens / ofte van oesters vermengheit is / het al-
derbeste Amber is / soo sy hoven de voorscheben goe-
de teekenen / met een gloepende narde doorsicken
zinde / heel ofte - achtighe ende bet sap uytstweet.
Doet met Gijs verbaescht met houde van Aise/
Zibette / Storax en Ladanium daer by voeghende
een groot deel Amber ende Muscus met Rooze-wa-
ter gedissolbeert / maer het bedroggh wordt licht ont-
decks / want sy wort gemeynelijck daer naer swart/
ende langhen tijt inde handen gehouden / wort sacht.
Siet Serapio, Garcias, Abhorco, ende Amomum,
wort verbaescht met Amomidi, een krupdt die seer
ghelijck / maer heel sonder reucke / en't welke gheen
vrucht en draecht / wordt uyt Armenien ghebrocht/
hebbende de blomme als Orego, wiens zaedt noch
tang met het waerachtigh Amomum, niet ober een
en komt. Daer is nochmans inde winckels / een se-
ker lancckwozig zaet / Aromatijck, verwarmende/
en soet van smake / dat voer waerachtigh Amomum
mach gebrocht worden / ende wordt genaemt Amo-
mum Creicum. Ammi van Ethiopien, ghelijck het
Comeyn-zaedt / maer het ghemeyn Ammi-zaedt is
seer kleyn / ende als sandkens : dit moet wesen
woerriekende / aromatijck ende scherp / ende moet de
smake van Orego hebben.

Ammoniacum, is een gomme aldus ghenoemt/
om dat sy in Aethiëken ontrent den Tempel van Ju-
piter van Sinmon voort koint. De beste wort ghe-
houden / de gene die de supberste is / ende in haer ghee-
ne aerde nochte onsupberheydt en heeft / ende die de
soete van Wierroock manneken heeft / ende de reuc-
ke van Castoreum, ende bitter van smake is.

Gummi Animæ, is den traen van een secker In-
dianschen boom / hebbende een seer soeten ende aens-
ghenamen reuck / is seer bet / daerom sy oock terstont
brandt

44 Van de uytkieſinghe der drooghen, &c.
brandt. Heeft de ghedaente van Olibanum, de beſte
is die ſupber is / wit en de uſchijnigh als Amber.

Ala dulcis, wort by de Apothekers genoemt Ben-
zoin, komt van het eylant Sumatra, ende van Siam.
van waer sy in Indio, gebrocht wort / ende wort van
de plante Lazer niet voort gebrocht / maer van een
grooten boom / die ſijn tronck hart en maſſijs heeft,
Wort oock ghenoemt Amigdaloides, om dat sy bin-
nen witte plackskens heeft / als ghepelde Aman-
dels / de beſte is hart ende dooſchijnigh / roſachtigh
ſoet van reucke / ende gebraut ſijnde / riecht als hout
van Aloen. Wort verbaſcht met mannekens We-
roock / ende florax t'ſamen ghemenghelt / maer en
heeft van binnen gheen witte plackskens.

Aſa foetida, ſive aſa, om ſijn buylen ſtanck wort
in't hooghdruyſch genoemt dubbels dreck / ende by
ons ſierlaphomfe, is de traen van Laterpicium, ofte /
om beter te ſegghen / de gomme / de welcke bloeyrupt
hare wortel / ofte ſteele / ende daerom Theophrastus
noemt / de gomme die uyt de wortel bloedt / gummi
radicarium, ende de ander die uyt de ſteele bloeyt /
gummi ſcraparium. Sy waſt gemeynelijck in Arme-
nien / Medien / Lybten / ende Sijzen. Wort door
hare quaede reucke ghenoech bekend.

Aspalathus, waſt in Syrien / Iſtien / ende 't eylandt
van Rhodes / heeft groote gelijckeniffe met het lig-
num Aloës, Maer het Aspalathus is teerder / dan het
lignum Aloës, nochte en is ſoo niet gheknopt. Het
dicke wort voor het beſte gehouden / wel-riekende /
ſwaet van gewichte / ende bitter van ſmacck. In
het gebreck des ſelſs wort lignum Aloës ghenomen /
oſte Santalum cirinum.

Aspalthum, Toden-peck ghenoemt / waſt in Phe-
ricien / Babylonien / Zazirho / Sydon / en in de
roode zee / is dooſlichtigh ende blinkende / hebben-
de een ſtercke ende ſwaren reuck / ende 't ſelve wort
van

van Andromachus, den ouden ghenaeint / bitumen aridum. Het beste komt van het Goodtsche landt / niet verre van Herico / ontrent de Jordana / ende aldermeest in den poel van Sodoma / ende daerom wordt het oock ghenoeit Bitumen Iudaicum, Het sacht Bitumen wordt beter Pissalphaltum ghenoeit ofte Naptha.

Bdelium, Rynodeus schryft / dat hy geen voordeel en kan strycken / welck het beste Bdelium is / dooz de verscheydenheyt der schrybers ; want Galenus preeft dat van Scythien / Plinius dat van Bactrien / Dioscorides het Sarastius maer wort gepresen / dat bitter van smake is / doorschijnigh / als 't gebroken is / vet / als men 't bryft / ofte byandt welriekende / licht om smelten / als het was / sacht / sijnber ende sonder vuylichheyt. Dast in Bactrien / is een hoogen swarten boom / groot als den Oliff-boom / hebbende het blat aen de eycke ghelijck. Wordt met was verbalscht / maer het bedroggh wordt haest bekent.

Lapis Bezoar, wordt soo wel inden Oosten als in den Westen gebonden / wordt ghebonden in de image ende ander inwendige partijen van een seker beeste / onse boeck t'eenmael gelijck / behalven dat so korten hay heeft. De Orientale is de beste / comende van Egypten / Persien / Indien Carhaio / ende andere onligghende landen / van couleur is ynt den swarten / treckende naer het groen / zijnde als een ajura met verscheyden blinkende schorsfen / ofte schellen bekleedt / hebbende in het midden een hollichheyt / oft eenich poepet den steen gelijck. Als daer in de midden jaedt in steekt / is een teeken van verbalschinge. De Occidentale en wort soo niet verbalscht / om dat hy minder van prijse is / heeft een aschensgraenwa couleur ende is swaerder nochte en blinkst so niet als de Orientale, ende heeft dicker schellen.

Cam.

46 Van de uytkiefinghe der drooghen, &c.

Camphora. Maec het schijben van Garcias abhortis, is een gomme van een hooge/ groote/ ende schoonen boom / ende seer ghelijck aen onsen notelaer/maec heeft de bladeren witter/ de schoffen van desen boom ghesaeden wesende/ bloeyt daer uyt dese witte gomme / doozichnigh/ ende bal van truck. Wortt meest uyt China / met de welcke de inwoonders oock haer spise koocken / de suyverste is de beste / ende die in warm broodt ghesteken wesende/ nat wort/ wordt verbalscht met gomme van Zeneherboom / met bitumen ghemenghelt / maer het bezogh wordt licht ontdeckt / want het en is soo wit niet / wordt bewaert in lijnzaet.

Cardamomum. Wast in Indien op een plante/ een spanne hoogh / voortbrenggende menighe van haenkens / in welke het zaede wast / is t weederley / het eene groot / t welck oock genaemt wordt granum paradyi, in't Nederlandts geyne/ ende het ander kleyn/ in de Apotheken wel bekendt/ het beste is dat ghekoockt is / suyver sonder stof / droogh/ sterck van smake/ de tonghe bjtende.

Cariophyllus. Is de vrucht van een boom wassende inde Molurische Eylanden / in gedaente en grootte is sy den Laurier gelijk / de blaren zijn als die vande Perseboom / de groffenaghels wassen op het eynde der tacken / hebbende boven een hoofden / de nagels gelijk / waer van sy oock den name hebben. Wordt verbalscht dooz uytwerckinghe / ofte uytdestilleringhe / ende wederom ghedrooght zjude / met wijn beszoeyt waer in groffenaghels gheweycht hebben.

Callia lignea, en Cinnamonum, wassen beyde in Zeilan ende Malabet, ende Garcias abhortis seght / dat het maer een plante en is / maer d'eene valt beter als d'ander / wordt oock ghenoemt Darchini, de groffe Caneele / noemen de Grieken Xilo callia.

De beste is welriekende/ hebbende een welriekende
de scherpigheyt. Wort vervalscht met schoffen van
Cappers / en Tamariscus in Caneel-water ghe-
weyckst.

Calix nitida, wast in Egypten/ en Alexandrien /
is een hooge boom/ als onsen nigelaer/ hebbende de
bladeren seer gelijk aen de selve / de beste wort ghe-
houden de swartste / ende die geklopt wesen- de / niet
en rareit/ niet een dunne schoffe/ treckende naer het
purper / de pulps binnen bet / ende sappigh.

Castoreum, sijn de bollekens van het dier Castor/
het welck als den Otter op het land ende in't water
hem onderhoudt / Den Otter seer gheheyl / behalven
dat den Otters steert ghehayt is, ende des Castors
niet schubben / als den visch. De beste is daer de
bollekens upt een beginfel t'samen komen/ van bin-
nen niet eene cereule vochtighheyt / swaer van reuc-
ke / seerp van smaek/ bittende/ ghebreucksaem/ en
niet sijne naturelijke bevelkens omringheit. Wordt
vervalscht met Ammoniacum, ofte met gomme/ met
bloet ende Castoreum t'samen ghemengeit/ ende daer
naer ghedrooght. Maer het wort upt de voorgaende
trecken haer bekend.

Chinæ Radix. Wast in het groot ende wijdt ber-
maert Coninckrijk van China / ontrent de palen
van Scythien/ ende naer het seggen van sommighe/
op hooge en drooge bergen/ maer volgende het seg-
gen van andere / op moerasachtige ende waterachtige
plaetsen / ontrent de rivieren / en de zee. Dese
wortel is dicke/ gheknocht/ hardt/ bultachtigh/ root
ende krom niet doorsteken van de wozinen/ haer ge-
men ghebreck.

Crocus saffraen / het alderbeste wast in Cilicien /
op den berg Cozpus / als oock in Oostenrijcke /
dat van Engghelande en moet dit oock niet wijcken/
moet wesen rosch / welriekende / blinkende. van
folle

48 Van de uytkiefinghe der drooghen, &c.
rouleir / het welck nat ghemaecte zijnde / ter stonde
sijn verwe uytstiet. Wordt herbalscht met de bloem
men van Chartamus, dat is / wilt saffraen / ja som-
wighen om te verswaren menghesen daer litarge on-
der; maer het inesse bedroggh is / als de verwe ofte
tincture daer uyt getrocken wordt / ende droogen dat
wederom ende verkoopen't / maer dit bedroggh woze
haest bekent.

Costus wast in verscheyden lantschappen / als in
Arabien / Indien / en Syrien / maer dat van Ara-
bien wordt voze het beste gehouden / is wit licht / vol
niet door-eten / hebbende eenighe bitterheyt ende soe-
ten reuck / het Indiaens is swart / het Syriachs
geelachtigh. Het welcke hedendaeghs in de Apo-
theken ghebruyckt wort / heeft een reucke als de Dio-
letten. Daer worden twee soorten van Costus ghe-
sekt / de een soet ende de ander bitter; maer Clusius
seggt / dat 'er maer een soort en is / al hoe wel den
enen wortel wat bitterder smaect als den ander.

Gummi elemi is eyghenlijck geen gomme / maer
wel een harst / want het brandt seer licht / en smilt
haest met eenighe olie ofte bettigheyt / is den harst
van de Ceder-boom ofte Olijf-boom van Mooren-
landt: de beste is die bleek - geel is / sonder vuylig-
heyt vermengheit / sy wordt met spiegel-herst ver-
balscht / maer door den reuck wort het bedroggh ont-
deckt. Euphorbium, Soo Diolcorides schrijft / bloeyt
uyt een boom seer ghelijck aen de ferula. Maer
Dodonaeus meent dat het gheen boom en is / maer
wel een krupdt / hebbende dicke bladeren / lanc en
groen / hoek-wijs ghemaect / en dobbel met wit-
achtighe doornen bekledt en wel gheschickt / uyt de
welcke door-snedden zijnde / een seer scherpe bochtig-
heyt vloeyt / het welcke licht stolt / het welck in
ronde bolleken is / door-schijnigh / uyt den ro-
sen / bleek / ende het welcke met de tonghe maer
seughe

Van de uytkiefinghe der drooghen, &c. 49
aengheracckt / de selve langhen tijdt brandt / is de
beste.

Galbanum. Is het sap van de plante ferula, was-
fende in Syrien op een bergh ghenoeint Amanus.
In 't ghesichte is het de Asa foetida seer gelijck/in de
reucke de Opopanax. Het Cartilagineus wozt gepre-
sen / hebbende de ghedaente van wierdoeck / supber /
vet / ende niet seer vochtigh / en niet te drooghe / sterck
van reucke.

Galanga. Daer zijn twee soorten van Galanga ,
d' eene groot en d' ander kleyne : d' eene en d' ander
wast in het selve landt : maer de kleyne is beter ric-
kende / ende meer aromatiick , maer en vermenigh-
vuldigh niet wens soo seer als in China. Sommige
meynen dat Galanga is Cyperus Babylonicus, de swa-
re is de beste / root / ende bijtende met een scherpe
smake de tonghe / en wel-riekende / wozt verbalscht
met geineyne rypes wortels / gesupbert ende in azijn
en peper gheleydt.

Granati. Sijn wel om te kennen / want in 't byer
ghetwoopen zijnde en verliesen hulle verwe niet / het
welck aen gheen ghecouleurde steen en gheschiet / de
Boheemische en Orientaale zijn alle beyde goet.

Hyacinthus wozt verbalscht met glas van loodt /
maer men wozt dat dooz het gewicht ende hardig-
heyt haest gheware / want die glas is sachter ende
swaerder dan den Hyacinthus.

Ladanium. In de Apotheken labdanum, en is an-
ders niet dan de vochtigheyt die de bladeren van de
plante citus uyt-sweet / welke wast in 't eylandt Cy-
prus / het welck beter is dan dat wast in Arabien /
ofte Libyen / het beste is het welcke wel rieckt / ree-
kende op het groen / 't welck gheen sant in hem heeft /
en lieftelick sacht wozt / herstachtigh ende niet rans-
en is / wozt verbalscht met gepten dyck / met La-
danum ende echnigh sware poeper ; maer niet
Uet R.

50 Van de uytkiefinghe der drooghen, &c.
Verfacklijgh wesen de worz het bedroggh ont-
deckt.

Mechoacan heeft den naem van het lant Mechoa-
can / van waer het komt is de Bryonia seer ghelijck :
fomnighe noemen het selve witte Rhabarbe, ende an-
der Scammoneye van America. De witte ende vers-
sche wortt voor de beste ghehouden de swarte met
wormen doorsteken en al te wit / wortt ver worpen.
Wortt verbaescht met byronie wortels in rondkens
gesneden / maer door de hardigheyt wortt het bedroggh
gheent. Jaalap is onlanghs hier te lande oock bekent
gheworden / in ronde schijfken als de Mechoacan
ghesneden / maer is bruynder van couleur / ende
werelt stercker als de Mechoacan.

Muscus. Heeft twee bediedenissen / Een eersten/
bediedt het een secker wyt-was / Een tweeden / het
dier dat dit wyt-was heeft / welck dier byndt is ende
menswers als in Indien wortt gebonden / te weten /
in het Koninkrijck van Peru / ende principelijck in
de Provincie van Cumbac. Is een dier seer corpu-
lent hoogh / ende groot / ende aen de gepre bykants
ghelijck: ende men seght boben dien dat als het wilt
genereren / dat hem den nabel swelt ende rond om-
me ontsteekt / dat het een apostemie wortt van dick
ende bedorven bloedt. Het welck dit dier gheboelen-
de / ende steck wordende totter doot / dat het hem op
d'aerde wentelt en byoelt / dat hem dese Apostemie
opent ende dit eiter is den waerachtighen het welck
ke vallende op eenighe steenen ofte houten / van de
Sonne gekoocht wesen / bekomt dese soete aenge-
name reucke / wortt verbaescht met bocke bloedt / ge-
roost broodt met Ladanum en Muscus, wortt oock
verbaescht met het ghedrooght bloedt van het selve
dier / ende met het vel van het selve klepne ghekiapt /
met wat oprecht Muscus daer onder / ende wortt dus
in ballekens ghedaen.

Myrica

Van de uytkiefinghe der drooghen, &c. 51

Myrrha is het sap van een seckeren gomachtighe boom / wassende in de ghewesten van Arabien / na-mentlijk / ontrent Sabo / Adzanita / Cytibana en Madani / is een boom van middelbare hooghte / hebbende een harden tronck / wiens schozssen van ontrent den wortel af tot de opperste tacken toe dooz-sueden worden / waer upt de Myrche bloept / de Troglodica wordt booz de beste gehouden / wessende bzecksaem ende licht / alsomme van een conleur / bitter / scherp / wel-rieckende / ende die ghebzoken zijnde als nagelen bertoont: die swaer van ghewichte is en swart / wort onbequaem gheacht.

Nardus seu Spica Indica, wordt oock Romana ghe- noemt: wast op eenen grooren bergh / d' eene zijde siende naer Indien / ende d'ander zijde naer Syrien / waerom so oock ghe noemt wordt Indica en Syriaca, maer het is de selve plante / de beste is de weltriecken- de / niet dooz-eten ofte vol stof / want wort vervalscht met Scybiun met water ofte met wijn gemengelt / om het ghewichte te verswaren. Daer is noch een ander soorte Spica Celtica genaemt / wassende op de berghen van Costentijck / ende op de berghen ontrent Ghe- nua / ende Alpes: wort vervalscht met wortelen van Hirculus daer onder ghemenghelt / maer dit krupdt met minder bladeren / is meer treckende naer het wit / ende en is soo bitter niet nochte weltrieckende.

Opium, het beste wordt ghehouden het geene van Thebes komt / ende van Cairo het welck wat wit- achtigh is / het geene dat van Syrien en Alexandria komt / wordt booz slechter ghehouden / is het sap van swarten heul / soo uptgheperst als dooz insnijdinghe upt-ghebloept / in Cambala bloept het upt in ober- bloedigheyt / dooz dien de heul-hoppen daer soo groot zijn als een ey van een Strups. Het beste wort ge- houden het welcke swaer is / dick / bitter van smaect / in den reuck slaep-makende ende het welcke in wa-

52. Van de wytkiesinghe der drooghen, &c.
ter haest smilt. Wordt verbalscht met Meconium,
Gomme ende sap van wilde Lauwe, maer het en
rijckt niet veel / het welck met Glaucium, dat is/
Papaver corniculatum gheelen Heul vermengelt, als
't ghesnoken is / siet geelachtigh / ende niet Gomme,
het bliickt / ende heeft weynigh kracht.

Opopanax, dat is sap van Panax, wast in Afbien/
Macedonien en Cyrene / de beste van al is de bitter-
ste / van binnen wat treckende op het geel / licht ver/
breucksaem / teer / ende dat licht smilt in eenighe
hochtigheyt / sterck van reuck : ende ter contrarien
het welcke swart is en sacht en dooght niet / soo
oock met Ammoniac en was verbalscht. Panax is
e segghen / ghenefende alle quaet / en ver soetende alle
pijnen. Opopalsamum. Het waerachtigh Balsam
placht in't Goodtsche landt in Egypten ontrent
Cayro vijf mijlen van daer in Martorea te wassen/
alwaer men seght / dat onse liebe Dronuwe woonde/
van Herodes ghevlucht zijnde / welke Balsam-hof
soo sommighe seggen / door Christenen placht groef-
fent te wesen / maec als de Turcken de Christenen
dit ontnomen hebben / is de plante vergaen : Als
nu wast die maer alleen in gheluckigh Arabien op
eenen hooghen bergh. In de Balsam-boomen wor-
den met beene meskens sueden ghesneden inde
honts-daghen / waer uyt den Balsam / ende oock op
ander plaersen uyt traent / ende wordt in glaeskens
ontfanghen. Maer desen Balsam om de weynigheyt
en bekomen wy niet / ende die wy gebruycken hier te
lande zijn twee soorten / eene wit treckende naer het
gheel / het welcke de beste is / ende d'ander roetach-
tigh / d'een komende van Peru / ende d'ander van
Colum / welke alle beyde / om hare krachten wille /
mogen inde plaetsen vande waerachtige gebruycke
worden.

Os e corde cervi, woxt verbalscht ende ondermen-
gels

Van de uytkiefinghe der drooghen, &c. 53
gelt met een ghelijck beenken komende uyt het herte
van den Osse.

Rhaponticum, Rhabarbarum, en Rhaverfeni, is de
felbe plante / de eene wassende in Pontus / de ander
in Barbarpen / ende de derde in China: Rhaponti-
cum heeft een langhe wortel / Rhabarbarum een dicke
enbe kotte: die van China komt is de beste / door
dien dat sy daer natuerlijck voortkomende seer
woeckert / sy moet wesen swaer van ghewichte / met
gulde ende rosse aderkens verschepden / van binnen
van couleur seer gelijckende de note muscate / sy ver-
bet geheel t sy datmensse knabbelt / ofte in eenigh nat
de wencke stelt: die hier te lande wast is een specie
van Hippolapathum lacifolium, ende wort genaemt
Rhabarbarum Monachorum, ende is goet om de
galachtighe kamerganck te foppen.

Sagapenum, inde Apotheken oock Serapium ge-
naemt / komt van een plante Ferula genaemt / wel-
ke plante dy verschepden gommen boort brenghet /
maer in verschepden landen ghewassen: dat in Me-
dien wast heet Sagapenum, dat in Westrijcken wast
ontrent Cyrenen heet Ammoniacum, ende dat in
Cyrenen wast Galbanum: het beste is doorschijnigh /
van buyten geel / van binnen wit / scherp van smake /
swaer van reucke / bet van substantie / dat verbalscht
is en smilt niet licht / maer het oprecht terstondt.

Santalum, daer sijn dy soorten van Santels, te
weten / wit / geel / en root / de twee eersten wassen in
het eplandt Tymor, de roode wassen in het eplandt
Tanasarin, is een boom groot als den notelaer. Het
root wordt verbalscht met Bisil-hout / maer het be-
drogh wordt haest ontdeckt / om dat de roode Santels
niet soet en sijn / ende niet en berwen. Het wit ende
geel wordt verbalscht met rieckende Cederhoudt.

Sarcocolla, heeft den naem van een seker plante /
ofte keester van de selbe naem wast gemeynelijck in
Pere

54 Van de uytkieſinghe der drooghen, &c.

Perſien / wiens ſchoffen doorſneden weſende tratten een Gomme uyt ſeer ghelijck aen Manna thuris. De beſte is die geheel is / want de gepoepde is ſuſpect van bedrog.

Scammonium. Soo wel de plante als de Gomme ofte ſap des ſelfs wort Scammonium genoemt / is een plante de welke als hepl / ofte winde opklimt ende haer ſelven baſt maect: deſe plante waſt te Antiochien / ende in Syrien / ende daer alomme daer het lant het ende bzuuchtbaer is. Die van Antiochien is de beſte ende van Thermenien zijnde ſupber / blinckende / klaer / ſpongieus / haest ſmiltende / bzuucksfaem / niet ſwaer / ende nat ghemacckt zijnde melckachtigh wort / wordt herbalscht met Sarcocolla ende melck van Tichymallus, ofte Virc-meel, maer het en bijdt dan dus de tonghe niet.

Sena Is een heeſterachtigh boomken ander halbe voet hooge / hebbende ronde bladeren / gele blommen / waer naer de haekens ende blaekens volghen met het jaedt. Waſt in Syrien en in Egypten / als oock in Italien en Prohencen / de groete bladeren / ende wel ghedrooght worden meest verſocht / niet gepleckt nochte met ſteekens vermenghelt.

Smaragdus en Saphyrus. Smaragdus moet weſen groen van couleur / doorschijnende / ende weerſchijnende / de edelste worden in Scythien ghebonden / in het lantschap der Bactriaten / in Egypten en Thebaiden. Plinius ſchrijft dat men die ghemeynelijck vindt in de koper mijnen. De Saphyren kotten ghemeynelijck van Calicut / maer de beſte kotten van het eylandt Zeila ende Pegu / daer zijn twee ſoorten der ſelbe / te weten wit / ende violet. Van beyde deſe edel ſteenen moet den Apotheker toefien / dat sy niet gheen glaekken van t ſelbe couleur vermenghelt en zijn.

Syrax ofte Storax calamita, wordt aldus genoemt /

ou

Van de nytkiesinghe der drooghen &c. 55

om dat het in rieten plaats te komen / dat sijn Calamita is de Liqueur ofte Gomme van een boom in Syrien / de beste wort gehouden die van Coprus komt / van Sidon / ende Pisdia: wofende het traegh met watachtige stuckkens daer in / met een liefelijcken lancdurenden reuck. Wordt verworpen die semelschtigh is / verouderc / swart ende sonder reuck.

Tama: indi. Den boom die de Tamarinden draeghe is seer groot / hebbend sijn houdt het ende in een gedrongen / gelijk den Patelac ofte Epcken boom. Sy worden met prupinen verbalscht / maer en blincken niet als de Tamarinden nochte en sijn soo suer niet / nochte en hebben sulke kiernen niet.

Terra Lemnia, en Sigilata, en Bolus Armenus sijn aerden van verscheyden gewesten / Tereza Melitea heeft oock de selve krachten / als Terra Lemnia, van ghescheyden de gheze gelbe aerde van Silesia / de Turekische wort booz de slechste geacht / om goet te wesen moet sneerachtigh sijn / het en sijn / die aen de tonghe blijft hanghen.

Thus. Daer sijn twee soorten het eene manneliken Olibanum ghenomt / ende het ander het wijbekken het welck den ghemeynen wierroock is / wast in Arabien op klepne boomkens / als oock op den berghe Hibanus / waer van dat het den naem heeft / wordt verbalscht met Gomme en spiegel Harst, maer de Gomme en heeft gheen blamine / ende het spiegel Harst dat roockt / maer het Wierroock brant terstont / ende gheeft een soete reuck. Manna thuris is anders niet dan de bieselingen die van 't Wierroock komen / als die verdraghden ofte verboert wordt.

Turbich, Somnige seggen dat Turbich den naem bekomen heeft a Turbando, dat is / ont stellen ofte beroeren. De sekerheyt van dese wortel te beschrijven van wat plante sy komt is quaet om doen / dooz dien den een duteur den anderen tegen spreect.

36 Van de verkieſinghe der beſte Simpel droogen
cias ab hortis ſeght / dat het is een plante hebbende
een wortel tamelijck lancck ende dicke / ende ſijn ſte-
le ontrent twee ſpannen hoogh ofte daer ontrent /
hoort - kruypende ghelijck den artbepl / &c. Maer
men moet weten dat de heele plante niet gomaechtigh
en is / maer alleen de ſteele / die aldernaeſt de
wortel is / ende het is deſe die de bequaemſte ende
prijsbaerſte is. Den Turbich moet gewichtigh zijn /
ſtreckende op het twit ofte aſſche berwe / verſch / licht
om breken / ende binnen gomaechtigh.

Van de Verkieſinghe der beſte ſimpel-droogen
in 't Latijns dicht gheſtelt door M. Otto
van Crimone, ende in 't Vlaems
dicht naerghevolght.

*Soo ghy de drooghen vvel vvile kennen,
Moet dit leſen u ghevvinnen.*

Acetum.

A Sijn is goedt woijt die op d'aerb
Is't dat sy ſchuynt / is prijens waert :
Een rondt jaer houdt sy hare krachten /
Daer naer is sy niet veel te achten.

Agaricus.

Agaricus wordt ſeer gheacht /
Als sy is wit / ſeer licht en ſacht /
En 't wiſſken / zijnde eerſt ſoet van ſmakken
En daer naer bitter in de ſaken ;
Maer bliede de ſwarte / want sy doet
In 't lieſjaem quaedt / en loſſen bloedt.

Alcanna.

Soo ghy wilt Orcanette prijen /
Daer roſ couleur ſal dat uytwiſſen /

Maer